

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU25

Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns två reservationer (MP) och ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2025:26/82 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024.

Två yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

- Utskottets förslag till riksdagsbeslut3
- Redogörelse för ärendet4
- Utskottets överväganden5
 - Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 20245
 - Utskottets ställningstagande13
- Reservationer15
 - 1. Utformningen av den årliga redovisningen, punkt 1 (MP)15
 - 2. Förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, punkt 2 (MP)15
- Särskilt yttrande17
 - Skrivelsen, punkt 3 (V).....17
- Bilaga*
- Förteckning över behandlade förslag19
 - Skrivelsen19
 - Följdmotionen19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utformningen av den årliga redovisningen

Riksdagen avslår motion

2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (MP)

2. Förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Riksdagen avslår motion

2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 2 (MP)

3. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2025/26:82 till handlingarna.

Stockholm den 3 mars 2026

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Mats Hellhoff (SD) och Ludvig Ceimertz (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2025/26:82 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024.

En motion med två yrkanden har väckts med anledning av skrivelsen. Förslagen i motionen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utformningen av den årliga redovisningen och om en förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden samt lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservation 1 (MP) och 2 (MP) samt det särskilda yttrandet (V).

Bakgrund

I enlighet med riksdagens önskemål har regeringen sedan 1983 årligen redovisat hur reglerna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (tidigare hemlig teleavlyssning) har tillämpats under det gångna året (bet. 1981/82:JuU54, rskr. 1981/82:298). Redovisningen har därefter utökats till att gälla även användningen av andra hemliga tvångsmedel. Den omfattar i dag också hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning vid förundersökning i brottmål liksom vid tillämpningen av lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Redovisningen omfattar dessutom en redogörelse för inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). Redovisningen innefattar även användningen av dessa tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet.

Enligt förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten ska myndigheten senast den 31 maj varje år redovisa uppgifter till regeringen om tillämpningen av bestämmelserna om vissa hemliga tvångsmedel enligt närmare anvisningar från regeringen. När det gäller uppgifter om vilken tid en person varit föremål för avlyssning eller övervakning och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse de förundersökningar som lagts ned eller där beslut i åtalsfrågan fattats under det föregående året och omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt. Redovisningen ska även omfatta interimistiska tillstånd från åklagare och hur domstol sedan beslutat i dessa fall, samt användningen av det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Uppdraget innefattar också en skyldighet att redovisa Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel på ett visst sätt.

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för användningen av hemliga tvångsmedel under 2024. Redogörelsen bygger på de uppgifter som lämnats till regeringen av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Tullverket och Säkerhetspolisen.

Regeringens bedömning

Utgångspunkter vid användning av hemliga tvångsmedel

Regeringen framhåller att det är av grundläggande betydelse i en rättsstat att rätten till skydd för privat- och familjeliv respekteras. För en effektiv brottsbekämpning är det samtidigt nödvändigt att det finns tillräckliga befogenheter för de brottsbekämpande myndigheterna att i vissa väl avgränsade fall kunna använda hemliga tvångsmedel som ett yttersta hjälpmedel. Vidare är det en självklar utgångspunkt att bestämmelserna om tvångsmedel och deras tillämpning måste leva upp till högt ställda rättssäkerhetskrav. Det integritetsintrång som hemliga tvångsmedel medför kan accepteras om det belagda behovet och nyttan av de hemliga tvångsmedlen är tillräckligt stora. Nya åtgärder som sammantaget kan innebära en ökad risk för den personliga integriteten kan samtidigt bidra till bättre möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att förhindra, utreda och lagföra allvarlig brottslighet. Regeringen understryker att detta i sig medför en ökad rättstrygghet för enskilda.

Vid avvägningen mellan enskildas rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv och samhällets intresse av en effektiv brottsbekämpning är det betydelsefullt att med tillräckligt god precision kunna bedöma vilka resultat som användningen av hemliga tvångsmedel har lett till.

Nytta av de hemliga tvångsmedlen

Ett grundläggande krav för tillstånd till hemliga tvångsmedel är att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen. Det uttrycket inrymmer ett kvalitetskrav när det gäller de upplysningar som åtgärden kan ge. Dessutom får de uppgifter man kan komma åt i princip inte vara åtkomliga med andra mindre ingripande metoder, men uttrycket synnerlig vikt behöver nödvändigtvis inte innebära att åtgärden ska ge avgörande bevisning som omedelbart kan leda till en fällande dom (prop. 1988/89:124 s. 44).

I en brottsutredning förekommer det ofta att flera telefonnummer avlyssnas eller övervakas med stöd av flera tillstånd som gäller en och samma person. Det förekommer att ett tillstånd i princip leder fram till att ett nytt telefonnummer behöver avlyssnas eller övervakas. Även på andra sätt samverkar resultaten av olika tillstånd och olika hemliga tvångsmedel med varandra på ett sätt som gör att det är svårt att avgöra vilket tillstånd som gett den slutliga nyttan. Mot denna bakgrund anser regeringen att det varken är ändamålsenligt eller lämpligt att slå fast vilka resultat som ska nås vid användningen av hemliga tvångsmedel i enskilda brottsutredningar, eller att i

förväg bestämma att en viss procentdel av samtliga fall där hemliga tvångsmedel används ska leda till vissa förväntade resultat.

Regeringen anför att myndigheterna i redovisningen för 2024, i likhet med redovisningen för föregående år, har redogjort för några av de olika åtgärder som följt av tvångsmedelsanvändningen. Syftet har varit att så objektivt som möjligt kunna bedöma nyttan av olika tvångsåtgärder. Myndigheterna har redovisat bl.a. om de inhämtade uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte, till ett annat tvångsmedel, till att effektiv spaning har kunnat genomföras, till att den misstänkte har kunnat avföras från utredningen eller till att den misstänkte har kunnat åtalas. Dessutom har myndigheterna redovisat i vilken utsträckning uppgifter från tvångsmedlet har utgjort underlag i en förhörssituation eller använts som överskottsinformation samt om uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte.

Av myndigheternas redovisning framgår det att användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, efter att ha ökat under 2018–2020, minskade under 2021. Under 2022 skedde en mindre ökning, men användningen var fortsatt lägre än något av åren 2018–2020. En sannolik förklaring till den minskade användningen under 2021 är att många utredningar kunde byggas på information som genom internationella samarbeten säkrades från de krypterade tjänsterna Encrochat, Sky ECC och Anom. Den ökade användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under både 2023 och 2024 talar i viss mån för att betydelsen av information från de krypterade tjänsterna avtagit och att de brottsbekämpande myndigheterna återgått till att använda de traditionella hemliga tvångsmedlen. Fördelningen av de olika formerna av nytta visar att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2024, i likhet med tidigare år, främst hade betydelse genom att uppgifterna medförde att effektiv spaning kunde genomföras, att uppgifterna användes som underlag vid förhör eller att misstankarna stärktes mot den misstänkte.

I fråga om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ökade antalet tillstånd och antalet misstänkta personer som varit föremål för tvångsmedlet under perioden 2018–2020, för att därefter minska under 2021 och 2022. Det var dock fråga om en marginell minskning från tidigare mycket höga nivåer. Under 2023 och sedan ytterligare under 2024 ökade både antalet tillstånd och antalet misstänkta personer jämfört med tidigare år, till det högsta antal som redovisats under de senaste tio åren. Den tydliga ökningen av antalet övervakade personer och beviljade tillstånd kan till viss del sannolikt förklaras av de ökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Vidare kan den ökade användningen av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i förundersökningar om särskilt ekonomiska brott och övriga brott möjligen förklaras med att den organiserade brottsligheten har blivit mer komplex och mångfasetterad och utvidgat sin verksamhet till att omfatta fler brottsområden.

Även när det gäller hemlig kameraövervakning ökade antalet tillstånd och antalet övervakade personer tydligt under 2023 och 2024. Uppgifterna hade, i

likhet med föregående år, störst betydelse för att effektiv spaning kunde genomföras. Under 2024 ökade den procentuella nyttan för alla parametrar utom en jämfört med 2023.

När det gäller nyttan av hemlig rumsavlyssning är det svårt att dra några långtgående och generella slutsatser utifrån statistiken eftersom underlaget är begränsat. Användningen av hemlig rumsavlyssning ökade under 2024, och nyttoanalysen talar för att uppgifter från hemlig rumsavlyssning i stor utsträckning bidrar till att effektiv spaning genomförs.

Hemlig dataavläsning kan användas av de brottsbekämpande myndigheterna sedan den 1 april 2020. Den tidigare tillfälliga regleringen infördes permanent genom lagändringar som trädde i kraft den 1 april 2025. Av myndigheternas redovisning framgår att antalet personer som hemlig dataavläsning använts mot och antalet tillstånd ökade årligen sedan tvångsmedlet infördes, med undantag för 2023 då antalen gick ned något. Under 2024 ökade återigen användningen av hemlig dataavläsning. Antalet personer som var föremål för tvångsmedlet och antalet tillstånd uppgick då till 709 tillstånd respektive 436 personer. Hemlig dataavläsning har använts i större utsträckning än vad som uppskattades när det infördes. Uppskattningen var att hemlig dataavläsning, räknat i antalet verkställigheter, skulle vara jämförbart med hemlig rumsavlyssning men det har använts i betydligt större omfattning (prop. 2019/20:64 s. 81) Vid en analys av nyttan av hemlig dataavläsning kan det konstateras att det förekommer relativt stora variationer i redovisad nytta beroende på vilken uppgiftstyp som den hemliga dataavläsningen avsett. På ett generellt plan kan dock sägas att nyttan av hemlig dataavläsning har legat på ungefär samma nivåer sedan 2021. Under 2024 ledde hemlig dataavläsning bl.a. till att effektiv spaning kunde genomföras och till stärkta misstankar mot den misstänkte. Både den ökade användningen av tvångsmedlet och de exempel som myndigheterna redovisar talar med styrka för att åtgärden utgör ett viktigt utredningsverktyg i brottsbekämpningen och kommer till avsevärd nytta i de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet.

När det gäller inhämtning enligt inhämtningslagen ökade användningen, i likhet med föregående år. En orsak till detta kan vara lagändringarna som trädde i kraft den 1 september 2024. Konfliktläget inom den organiserade brottsligheten i Sverige kan fortsatt utläsas i antalet beslut, även om avtrycket inte är lika tydligt i statistiken för 2024. Av totalt 782 beslut avsåg 171 beslut grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Antalet beslut enligt inhämtningslagen som avser mord eller förberedelse till mord minskade från 107 beslut 2023 till 100 beslut 2024. En orsak till den minskningen kan vara att preventivlagen använts i större utsträckning. Av de exempel som myndigheterna redovisat framgår bl.a. att inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation har varit till nytta för kartläggning och identifiering av aktörer och att uppgifterna har bidragit till att förundersökningar har kunnat inledas, liksom att personer misstänkta för

allvarlig och gängrelaterad brottslighet, t.ex. mord och grova narkotikabrott, har kunnat gripas.

Genom ändringar i preventivlagen som trädde i kraft den 1 oktober 2023 kan preventiva tvångsmedel användas i betydligt fler fall än tidigare. Under 2024 beslutade domstol om 648 tillstånd till preventiva tvångsmedel, och 472 personer berördes av sådana tvångsmedel. Av de exempel som myndigheterna redovisat framgår att beslut enligt preventivlagen bidragit till att Polis-myndigheten kunnat vidta flera åtgärder som enligt myndigheten sannolikt förhindrat planerade våldsbrott och reducerat kriminella nätverks kapacitet.

Regeringen konstaterar att av myndigheternas redovisning framgår att de hemliga tvångsmedlen fyller en mycket viktig funktion för det brottsutredande arbetet. Redovisningen visar också att de hemliga tvångsmedlen har inneburit en reell nytta.

Regeringens bedömning är sammanfattningsvis att myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel under 2024 har varit ett ändamålsenligt och nödvändigt instrument i brottsbekämpningen.

Motionen

Utformningen av den årliga redovisningen

I kommittémotion 2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ta fram statistik på hur många som underrättats om att de utsatts för hemliga tvångsmedel. Sådana uppgifter bör enligt motionärerna redovisas till riksdagen för att det ska vara möjligt att se hur vanligt det är att underrättelser inte lämnas på grund av sekretess.

Förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

I kommittémotion 2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att förstärka Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden för att säkerställa en effektiv tillsyn av användningen av hemliga tvångsmedel.

Underrättelser till enskilda

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska underrättas om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning som han eller hon har varit föremål för (27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken och 28 § lagen om hemlig dataavläsning). Om avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation har avsett ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte ska även innehavaren underrättas. Detsamma gäller hemlig dataavläsning som omfattar ett sådant avläsningsbart informationssystem som avses i lagen om hemlig

dataavläsning och som innehas av någon annan än den misstänkte. Om hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller motsvarande hemlig dataavläsning har avsett eller riktats mot en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till ska även innehavaren av platsen underrättas. En underrättelse till innehavaren behöver inte lämnas om åtgärden har avsett den skäligen misstänkte och integritetsinträdet för innehavaren kan antas vara ringa.

En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades. En underrättelse ska dock skjutas upp om sekretess enligt vissa bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller för uppgiften. Om det på grund av sekretess eller risk för men för utredningen inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år och sex månader från det att tvångsmedelsanvändningen avslutades ska frågan om underrättelse prövas slutligt. Om det vid den tidpunkten fortfarande finns risk för men för utredningen eller om sekretess gäller för de uppgifter som ska ingå i underrättelsen ska någon underrättelse inte lämnas. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska i dessa fall informeras. Underrättelseskyldigheten omfattar inte utredningar om sådan brottslighet som hör till Säkerhetspolisens verksamhetsområde, t.ex. brott mot Sveriges säkerhet, sabotage och terroristbrott. En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse. Undantag från underrättelseskyldigheten finns också när en person är avliden eller en juridisk person har upphört att existera.

Även den som varit utsatt för tvångsmedel enligt preventivlagen ska i vissa fall underrättas om tvångsmedelsanvändningen (16–18 §§ preventivlagen). Dessa regler gäller även när hemlig dataavläsning använts i motsvarande situationer (29 § lagen om hemlig dataavläsning).

Som huvudregel finns det även en skyldighet att underrätta den som eftersökts och utsatts för en åtgärd enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder (12 §). Även innehavaren av ett telefonnummer eller en annan adress, en viss elektronisk kommunikationsutrustning eller ett avläsningsbart informationssystem ska underrättas, om denna är någon annan än den eftersökte. Underrättelsen ska lämnas så snart det kan ske efter att ärendet som åtgärden vidtogs i avslutades. Även i dessa fall finns det en skyldighet att pröva frågan om underrättelse slutligt inom ett år och sex månader från det att tvångsmedelsanvändningen avslutades (14 §).

Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden är en myndighet under regeringen som leds av en nämnd. Den nämnd som utgör myndighetens ledning är också myndighetens tillsynsorgan, vars sammansättning och uppgifter regleras i

lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet. Enligt lagen ska nämnden utöva tillsyn över bl.a. de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel.

Nämnden ska utöva tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar. Tillsynen avser ofta granskning av enskilda tvångsmedelsärenden hos de brottsbekämpande myndigheterna.

Delvis tillämpar nämnden en s.k. tematisk tillsynsmetod. Med tematisk tillsyn avses att granskningen sker mot bakgrund av vissa i förväg definierade frågeställningar. Tillsynen ska bl.a. syfta till att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel varit författningsenlig.

Nämnden får efter granskningen uttala sig om vad den kommit fram till och om vad som bör ändras i den granskade myndighetens verksamhet. Nämnden kan även uppmärksamma regeringen på behovet av förändringar i lag eller annan författning.

Nämnden är vidare skyldig att på begäran av en enskild kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel eller varit föremål för en viss typ av personuppgiftsbehandling och om användningen av tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet eller behandlingen av personuppgifter har utförts i enlighet med lag eller annan författning. Nämnden ska underrätta den enskilde om att kontrollen har utförts.

Det finns bestämmelser om att nämnden i vissa fall ska underrättas om beslut om hemliga tvångsmedel (se bl.a. 5 § inhämtningsslagen, 21 § lagen om hemlig dataavläsning, 6 b § preventivlagen och 14 b § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948]). Vid sidan av den tematiska tillsynsmetoden utgår tillsynen ofta från dessa underrättelser utan någon i förväg bestämd frågeställning.

Riksdagen beslutade den 10 december 2025 att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska byta namn till Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd fr.o.m. den 1 mars 2026 (prop. 2025/26:1, bet. 2025/26:JuU1, rskr. 2025/26:101). I samband med det ändras även myndighetens ledningsform från nämndmyndighet till enrådsmyndighet. Skälet till ändringen är enligt regeringen att den nuvarande ledningsformen inte längre anses ändamålsenlig. Myndigheten har vuxit kraftigt och väntas fortsätta växa, vilket har gjort den nuvarande ledningsformen mindre effektiv. Nämnden har i takt med att myndigheten vuxit fått ett ökat administrativt ansvar som är svårt att förena med en växande tillsynsverksamhet. För att komma till rätta med dessa utmaningar anser regeringen att ledningsformen bör ändras så att ansvaret för att leda myndigheten läggs på en myndighetschef, samtidigt som nämndens roll som tillsynsorgan renodlas. Tillsynsverksamheten ska ligga kvar hos nämnden, som blir ett särskilt beslutsorgan inom myndigheten som självständigt i förhållande till myndighetens ledning ansvarar för sina beslut inför regeringen och som behåller namnet Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Myndighetens roll i fråga om nämndens tillsynsverksamhet blir bl.a. att tillhandahålla resurser och stöd och biträda nämnden

när den begär det. Den ändrade ledningsformen innebär att nämnden inte längre utgör myndighetsledning. I övrigt ändras inte nämndens uppgifter eller funktion. Eftersom Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden behåller sitt namn som tillsynsorgan föreslår regeringen att myndigheten byter namn till Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 föreslagit en ökning av anslaget för Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2026 för att myndigheten fortsatt ska kunna bedriva en effektiv verksamhet framför allt till följd av ändringar i lagstiftningen om hemliga tvångsmedel (prop. 2025/26:1, bet. 2025/26:JuU1, rskr. 2025/26:101).

Pågående arbete

Regeringen gav den 20 februari 2025 en särskild utredare i uppdrag att göra en samlad rättslig och systematisk översyn av reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel i syfte att åstadkomma en mer effektiv och tydlig reglering (dir. 2025:12). Utredaren ska bl.a. utvärdera tillämpningen av de utökade möjligheterna att använda hemliga och preventiva tvångsmedel och kartlägga den nytta som dessa inneburit för brottsbekämpningen i stort. Utredaren ska också göra en analys av den samlade regleringens konsekvenser för den personliga integriteten. I kommittédirektivet anger regeringen vidare som exempel på hur reglerna kan behöva ses över att det kan finnas skäl att kartlägga hur dagens system med underrättelser till enskilda om hemliga och preventiva tvångsmedel fungerar i praktiken och överväga om regleringen bör ändras t.ex. på så sätt att endast Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska underrättas om tvångsmedelsanvändningen.

I ljuset av den senaste tidens reformer finns det enligt regeringen också ett behov av att se över utformningen av myndigheternas och regeringens årliga redovisning av användningen av hemliga och preventiva tvångsmedel. Utredaren ska därför även ta ställning till hur den årliga redovisningen av användningen av hemliga och preventiva tvångsmedel ska ske.

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 29 maj 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att i regeringens årliga skrivelser redovisa statistik på hur många som underrättats om att de utsatts för hemliga tvångsmedel (bet. 2023/24:JuU9 och bet. 2024/25:JuU25). I samband med beredningen av regeringens skrivelse Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2023 uttalade utskottet bl.a. följande (bet. 2024/25:JuU25 s. 13).

Utskottet noterar att regeringen nyligen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en rättslig och systematisk översyn av reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel. Utredaren ska bl.a. utvärdera tillämpningen av de utökade möjligheterna att använda hemliga och preventiva tvångsmedel och göra en analys av den samlade regleringens

konsekvenser för den personliga integriteten. I kommittédirektivet anger regeringen att det även kan finnas skäl att kartlägga hur dagens system med underrättelser till enskilda om hemliga och preventiva tvångsmedel fungerar i praktiken och om den regleringen bör ändras. Utredaren ska även se över utformningen av myndigheternas och regeringens årliga redovisning av användningen av hemliga och preventiva tvångsmedel och ta ställning till hur redovisningen ska ske. Utskottet anser att utredningens arbete inte ska föregripas och avstyrker därför motion 2024/25:3304 (MP) yrkandena 1 och 3 om utformningen av den årliga redovisningen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2024/25:198).

I samband med beredningen av propositionen Hemlig dataavläsning mot allvarliga brott (prop. 2024/25:51) behandlade utskottet även en motion om en förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Av propositionen framgick bl.a. att regeringen i budgetpropositionen för 2025 hade föreslagit att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden skulle tillföras medel fr.o.m. 2025 med anledning av förslagen. Utskottet konstaterade att behovet av en effektiv tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel och ökade resurser till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden hade uppmärksamats av regeringen och att det därför saknades skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande i frågan. Motionsyrkandet avstyrktes därmed, och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2024/25:JuU21 s. 23, rskr. 2024/25:149).

Ett motionsyrkande om att utveckla och förbättra tillsynen av hur hemliga tvångsmedel används behandlades vidare i samband med beredningen av regeringens skrivelse Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2023 (skr. 2024/25:64). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning att det saknades skäl för riksdagen att ta något initiativ i fråga om Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn och avstyrkte därför motion 2024/25:3304 (MP) yrkande 4, och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2024/25:JuU25 s. 14 och rskr. 2024/25:198).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att de hemliga tvångsmedlen fyller en mycket viktig funktion för det brottsutredande arbetet och att redovisningen visar att de hemliga tvångsmedlen har inneburit en reell nytta.

Utskottet noterar att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en rättslig och systematisk översyn av reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel. Utredaren ska bl.a. utvärdera tillämpningen av de utökade möjligheterna att använda hemliga och preventiva tvångsmedel och göra en analys av den samlade regleringens konsekvenser för den personliga integriteten. I kommittédirektiven anger regeringen att det kan finnas skäl att kartlägga hur dagens system med underrättelser till enskilda om hemliga och preventiva tvångsmedel fungerar i praktiken och överväga om den regleringen bör ändras. Utredaren ska också se över utformningen av myndigheternas och regeringens årliga redovisning av användningen av hemliga och preventiva tvångsmedel och ta ställning till hur redovisningen ska ske. Uppdraget ska

redovisas i maj 2026. Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas och avstyrker därför motion 2025/26:3886 (MP) yrkande 1 om utformningen av den årliga redovisningen.

Utskottet konstaterar vidare att behovet av en effektiv tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel och ökade resurser till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har uppmärksammats av regeringen. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uppfattning att det saknas skäl för riksdagen att ta något initiativ i fråga om en förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och avstyrker därför även motion 2025/26:3886 (MP) yrkande 2.

Avslutningsvis har utskottet inte några invändningar mot redovisningen av användningen av hemliga tvångsmedel utan föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Utformningen av den årliga redovisningen, punkt 1 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Av regeringens skrivelse framgår att användningen av hemliga tvångsmedel fortsätter att öka och att även användningen under 2024 ligger på en hög nivå. Jag har i allt väsentligt stått bakom denna utveckling. En fortsatt utbyggnad av tvångsmedelsanvändningen måste dock gå hand i hand med ett starkt och konsekvent fokus på rättssäkerhet och skydd för den personliga integriteten. Den årliga redovisningen till riksdagen blir därför alltmer viktig. Jag menar att regeringens skrivelse fortfarande uppvisar brister när det gäller transparens och möjligheten för riksdagen att fullt ut bedöma konsekvenserna för enskilda. När hemliga tvångsmedel används i stor omfattning och i många fall riktas mot personer som senare inte lagförs är det av särskild vikt att riksdagen har tillgång till ett tillräckligt och heltäckande underlag för att kunna utöva sin kontrollmakt.

En brist rör underrättelser till enskilda. Det finns idag statistik över hur många underrättelser som inte lämnas på grund av sekretess, men regeringen redovisar inte hur många personer som faktiskt underrättas om att de har varit föremål för hemliga tvångsmedel. Avsaknaden av sådan statistik försvårar en samlad bedömning av hur underrättelseskyldigheten tillämpas i praktiken. Jag menar därför att regeringen bör återkomma med statistik som tydligt visar hur ofta underrättelser lämnas respektive uteblir.

2. Förstärkning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, punkt 2 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

De sänkta trösklarna för användningen av hemliga tvångsmedel, i kombination med att de nu även används i preventivt syfte, har lett till en kraftigt ökad arbetsbelastning för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Jag menar att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden behöver förstärkas, både resursmässigt och befogenhetsmässigt. När hemliga tvångsmedel, inklusive hemlig dataavläsning, används i allt större utsträckning måste tillsynsmyndigheten ha goda förutsättningar att bedriva en effektiv och kvalificerad tillsyn, så att tvångsmedel inte används på felaktiga eller oproportionerliga grunder.

Särskilt yttrande

Skrivelsen, punkt 3 (V)

Guðrun Nordborg (V) anför:

I skrivelsen redogör regeringen för hur bestämmelserna om hemliga tvångsmedel har tillämpats under 2024. Regeringens bedömning är sammanfattningsvis att myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel under 2024 har varit ett ändamålsenligt och nödvändigt instrument i brottsbekämpningen.

Såväl den nuvarande som den tidigare regeringen har på relativt kort tid tagit initiativ till både nya hemliga tvångsmedel och större möjligheter att använda befintliga tvångsmedel. Den 1 oktober 2023 infördes en möjlighet att använda hemlig avlyssning i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott.

En granskning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) av tio ärenden som handlagts vid olika åklagarkammare under åren 2023–2024 visar bl.a. att i ett ärende har hemlig avlyssning använts i flera fall på ett sätt som inte varit avsett, nämligen mot identifierade personer som kan misstänkas för brott men där det inte finns skäligen misstanke. Att tvångsmedlet har använts mot personer som inte ska kunna bli föremål för åtgärden anser nämnden är mycket allvarligt och mot bakgrund av att den aktuella bestämmelsen upprepade gånger har tolkats så att den möjliggör hemlig avlyssning av identifierade personer som kan misstänkas för brott, men där omständigheterna inte är sådana att det finns skäligen misstanke, ifrågasätter nämnden om regleringen når upp till de krav på förutsebarhet och tydlighet som kan ställas på lagstiftning om hemliga tvångsmedel. Nämnden anser vidare att det förhållandet att villkor för att begränsa intrånget i enskildas personliga integritet inte har använts i något fall där avlyssningen avsett telefonnummer som den okände gärningsmannen har kontaktat inger betänkligheter, och nämnden ifrågasätter om tillämpningen ligger i linje med det som avsågs vid införandet av regleringen (Uttalande med beslut, 2025-12-10, dnr 133–2024). Regeringen nämner inte granskningen i sin skrivelse.

Jag anser, i likhet med regeringen, att de brottsbekämpande myndigheterna måste ha möjlighet att använda hemliga tvångsmedel för att kunna utreda och beivra brott. Detta gäller i synnerhet vid allvarlig brottslighet. Jag vill dock betona att förslag om ny lagstiftning om tvångsmedel och utökad användning av befintliga tvångsmedel, särskilt de hemliga tvångsmedlen, alltid måste vara väl underbyggda och ha analyserats utifrån nödvändighet, effektivitet och proportionalitet. Användningen av hemliga tvångsmedel, i synnerhet hemlig dataavläsning, måste vidare vara väl avgränsad och får inte vara slentrianmässig. En ökad övervakning av människor innebär inte automatiskt en minskad kriminalitet eller att fler brott klaras upp. Vidare innebär

användningen av hemliga tvångsmedel stora risker för intrång i människors personliga integritet.

Vänsterpartiet har återkommande föreslagit en samlad översyn av reglerna om hemliga tvångsmedel (se t.ex. mot. 2021/22:462). Därför är det positivt att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en samlad rättslig och systematisk översyn av reglerna om hemliga och preventiva tvångsmedel för att åstadkomma en mer effektiv och tydlig reglering (Ju 2025:04). Jag kommer att noga följa regeringens fortsatta arbete med frågorna och vid behov återkomma med förslag till åtgärder.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:82 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024.

Följdmotionen

2025/26:3886 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram statistik på hur många som underrättats om att de utsatts för hemliga tvångsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bör förstärkas för att säkerställa en effektiv tillsyn av användningen av hemliga tvångsmedel och tillkännager detta för regeringen.